

ความมั่นคงทางการเมืองของระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภา

The Political Stability of Democracy in the Parliamentary System.

วิทยา จิตนุพงศ์*

บทคัดย่อ

การเมืองภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในระบบรัฐสภาจะมีความมั่นคงได้ต้องอาศัยพรรคการเมืองในการบริหารจัดการตามกฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้เพื่อป้องกันไม่ให้พรรคการเมืองกระทำความผิดกฎหมายหรือกระทำการอันใดที่เสี่ยงต่อการถูกยุบพรรคตลอดจนกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองไทย นอกจากนี้พรรคการเมืองยังมีบทบาทในการจัดตั้งรัฐบาล ทำให้รัฐบาลและระบบการเมืองมีเสถียรภาพ มีบทบาทในการรักษาระบบรัฐสภาให้มีความมั่นคง รวมทั้งมีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองโดยการเปลี่ยนผ่านรัฐบาลเพื่อให้การเมืองในระบบรัฐสภาสามารถดำรงอยู่ได้

คำสำคัญ: ความมั่นคงทางการเมือง ระบอบประชาธิปไตย ระบบรัฐสภา

Abstract

Democratic politics in the parliamentary system must be stable, with political parties in the administration of the constitutional law. And the constitutional act set out to prevent political parties from breaking the law or doing anything to jeopardize the dissolution of the party as well as the Thai political stability. In addition, political parties also play a role in forming a government. The government and the political system are stable. Has played a role in maintaining a secure parliamentary system. It also plays a role in changing politics by turning over government so that politics in the parliamentary system can last.

* อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

Keywords: Political Stability, Democracy, Parliamentary System

บทนำ

ประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองประเทศจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญ ตั้งแต่วันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ประเทศไทยมีความมุ่งมั่นที่จะสถาปนากการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญให้มั่นคง แต่ปรากฏว่าระบอบประชาธิปไตยของไทยยังไม่ประสบความสำเร็จ ดังเห็นได้จากการปฏิวัติและรัฐประหาร มีการล้มล้างรัฐธรรมนูญฉบับเก่าและการใช้รัฐธรรมนูญฉบับใหม่อย่างต่อเนื่อง จากปัญหาความแตกแยกในทางการเมือง จากปัญหาการตอบสนองผลประโยชน์ทางการเมืองของนักการเมือง จากปัญหาสถาบันพรรคการเมืองและรัฐสภาที่มีความอ่อนแอ (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2550) แม้รัฐธรรมนูญในทุกฉบับได้กำหนดรูปแบบการบริหารการปกครองประเทศไทยอยู่ในระบบรัฐสภา โดยมีหลักสำคัญในการปกครองว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย” การรวมตัวกันของประชาชนถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยเฉพาะการรวมตัวของประชาชนที่มีอุดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองโดยรวมตัวกันในรูปแบบของการจัดตั้งพรรคการเมือง (political party) ขึ้นมา ซึ่งพรรคการเมืองถือเป็นสถาบันทางการเมืองของประชาชนที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถต่อสู้แข่งขันทางการเมืองได้ (วิสุทธิโพธิ์แท่น, 2544, หน้า 3) นอกจากนี้พรรคการเมืองยังเปรียบเสมือนสะพานเชื่อมระหว่างประชาชนกับภาครัฐ เป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความชอบธรรมโดยการสรรหาตัวแทนไปสู่การเลือกตั้งให้ได้กลุ่มบุคคล

เข้าสู่การเมืองในระบบรัฐสภา ไปทำหน้าที่ในการดำเนินนโยบายตามบทบาทของพรรคการเมือง เพื่อจัดสรรทรัพยากร และสร้างสรรค์ผลประโยชน์ให้เกิดขึ้นกับประชาชน (จักษ์ พันธ์ชูเพชร, 2549) โดยพรรคการเมืองมีบทบาทในการเป็นกลไกสำคัญในการปฏิบัติหน้าที่ในรัฐสภาให้เกิดประสิทธิภาพ เพราะนโยบายของพรรคการเมืองจะถูกกำหนดขึ้นมาจากปัญหาความต้องการของประชาชน (ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ, 2550) รวมทั้งเป็นช่องทางการแสดงออกทางการเมืองของประชาชน และสมาชิกพรรค เพื่อกำหนดทิศทางการบริหารประเทศทั้งในฐานะพรรครัฐบาลหรือเป็นพรรคฝ่ายค้าน และสร้างผู้นำทางการเมือง

การจัดตั้งรัฐบาลภายหลังการเลือกตั้งโดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดตั้งรัฐบาลในรูปแบบรัฐบาลผสม นั่นคือ พรรคการเมืองที่มีบทบาทสามารถเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลได้นั้นต้องเป็นพรรคการเมืองขนาดใหญ่ที่ได้คะแนนเสียงมาเป็นลำดับที่ 1 หรือลำดับที่ 2 แต่หากพรรคการเมืองขนาดใหญ่ไม่สามารถครองเสียงข้างมากเพื่อทำการจัดตั้งรัฐบาลได้ ก็จำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนจากพรรคการเมืองขนาดกลาง ลำดับที่ 3,4,5 หรือพรรคการเมืองขนาดเล็กที่มีลำดับต่ำลงมาทำการจัดตั้งรัฐบาลผสม (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2541) ทั้งนี้เป็นเพราะการปกครองระบบรัฐสภาผู้ใช้อำนาจนิติบัญญัติคือสมาชิกรัฐสภา มีอำนาจควบคุมผู้ใช้อำนาจมิให้ใช้อำนาจเกินขอบเขตเท่านั้น นอกจากนั้นพรรคเสียงข้างมากยังไปทำหน้าที่ผู้ใช้อำนาจในการบริหารประเทศหรือจัดตั้งรัฐบาล ซึ่งเป็นไปตามหลักการรวมอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจการบริหารไว้ในมือของคณะบุคคลเดียวกัน (fusion of powers) หลักการที่สำคัญพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา จะเป็นผู้ที่ได้รับมอบหมายจากประมุขของรัฐให้เป็นผู้จัดตั้งรัฐบาลทำหน้าที่บริหารประเทศ ส่วนพรรคที่มีเสียงข้างน้อยก็จะทำหน้าที่ฝ่ายค้านเพื่อถ่วงดุลการใช้การบริหารของพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากนั้น เพื่อมิให้พรรครัฐบาลซึ่งเป็นฝ่ายเสียงข้างมากในสภาผู้แทน

ราษฎรล้มตัว และใช้อำนาจการบริหารเกินขอบเขต จนเกิดเป็นเผด็จการทางรัฐสภา ถ้าทั้งสองฝ่ายเกิดขัดแย้งกันอย่างรุนแรงระหว่างสภาผู้แทนราษฎรและรัฐบาล ถ้าหากพรรคฝ่ายค้านเสียงข้างน้อยเกิดรวบรวมสมาชิกในรัฐสภาได้มากกว่าพรรครัฐบาล และสมารถลงมติไม่ไว้วางใจรัฐบาลได้ รัฐบาลก็มีทางเลือกอยู่ 2 ทาง คือ ลาออก เพื่อให้พรรคฝ่ายค้านจัดตั้งรัฐบาลบ้าง หรือ มิฉะนั้นก็ขอให้ประมุขของรัฐยุบสภา เพื่อจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นใหม่ ซึ่งจะมีผลทำให้สมาชิกของทั้งสองฝ่ายต้องหลุดพ้นจากตำแหน่งทั้งจากสมาชิกรัฐสภาและรัฐบาล และต้องมีการจัดการเลือกตั้งขึ้นใหม่โดยต้องออกไปหาเสียงเพื่อให้ประชาชนเลือกตนกลับเข้ามาในสภาอีก วิธีการที่อนุญาตให้สมาชิกฝ่ายหนึ่งสามารถขับสมาชิกอีกกลุ่มออกจากตำแหน่งบริหารได้ และยอมให้สมาชิกที่อยู่ในตำแหน่งบริหารนั้นสามารถขอให้ประมุขปลดทุกฝ่ายออกจากตำแหน่งพร้อมกันได้ เรียกว่า “การยุบสภาผู้แทนราษฎร” ถือเป็นการถ่วงดุลอำนาจของกันและกัน และทำให้สมาชิกรัฐสภาทุกคนต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยความรับผิดชอบในฐานะผู้แทนของปวงชน และคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนเป็นใหญ่ ประเทศที่ใช้การปกครองในระบอบประชาธิปไตย ในระบบรัฐสภานี้ เช่น อังกฤษ และประเทศไทย เป็นต้น (สมโภชน์ สุนทรหมณี, 2534)

หลักสำคัญของการปกครองในระบบรัฐสภา (Parliamentary Government)

ประเทศไทยมีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขโดยมีรัฐธรรมนูญเป็นแม่บทกฎหมายและกติกาของสังคมนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ เมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 รัฐธรรมนูญที่มีมาทุกฉบับได้กำหนด รูปแบบการบริหารการปกครองประเทศ อยู่ในระบบรัฐสภา โครงสร้างอำนาจของรัฐ ระบุนิติมาของอำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร อำนาจตุลาการ และประกันคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชน (นรนิติ เศรษฐบุตร, 2549, บทนำ) โดยมีหลักสำคัญในการ

ปกครองที่ว่า “อำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนชาวไทย” โดยหลักสำคัญของระบบรัฐสภานั้น ประมุขที่แท้จริงของประเทศจะมีอำนาจหน้าที่จำกัด โดยมีอำนาจหน้าที่ทางพิธีการเท่านั้น ทั้งนี้รัฐสภาหากมองจากภายนอกแล้ว จะเป็นองค์กรที่ใช้อำนาจในทางนิติบัญญัติ เป็นผู้ควบคุมการใช้อำนาจของฝ่ายบริหาร หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า คณะรัฐมนตรีในฐานะที่เป็นฝ่ายบริหารจะต้องบริหารประเทศโดยการรับผิดชอบของรัฐสภา โดยที่คณะรัฐมนตรีต้องมาจากรัฐสภาหรือโดยความยินยอมของรัฐสภาเท่านั้น และเมื่อใดที่รัฐสภาไม่ไว้วางใจ คณะรัฐมนตรีต้องพ้นจากตำแหน่ง หรือต้องลาออกจากตำแหน่งไป แต่ในขณะเดียวกันก็ได้ให้ฝ่ายบริหารมีสิทธิที่จะยุบสภาได้ หากเกิดทางตันทางการเมือง ทั้งนี้โดยหลักการแล้ว รัฐสภาจะมีอำนาจมาก โดยเฉพาะในประเทศอังกฤษ ที่มีการกล่าวถึงเสมอว่ารัฐสภาของอังกฤษนั้นเป็นรัฐสภาที่มีเข้มแข็งสูงสุด เพราะว่ารัฐสภาอังกฤษนั้นมาจากประชาชน (จรรยา สุภาพ และคณะ, 2523)

แต่หากในประเทศไทยแล้ว ในความเป็นจริง คณะรัฐมนตรีเป็นผู้ที่มีอำนาจอย่างแท้จริงในรัฐสภา ซึ่งเห็นได้ว่าระบบรัฐสภาไทย หากพรรคการเมืองใดสามารถมีเสียงข้างมากในสภาได้ ก็จะเป็นผู้จัดตั้งรัฐบาล โดยคณะรัฐมนตรีส่วนใหญ่ก็เป็นบุคคลที่มีอิทธิพลภายในพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในสภา ดังนั้น บุคคลกลุ่มนี้จึงสามารถควบคุมทั้งคณะรัฐมนตรี และพรรคการเมืองที่มีเสียงข้างมากในรัฐสภา และรวมถึงสามารถควบคุมสภาด้วยในเวลาเดียวกัน ตรงนี้ถือเป็นข้อเสียของรัฐสภาในประเทศไทย ซึ่งสามารถมองเห็นได้จากหลังที่ประเทศไทยมีการปฏิรูปการเมืองเมื่อ พ.ศ. 2540 รัฐสภาถูกครอบงำโดยฝ่ายบริหารมากขึ้น โดยผ่านพรรครัฐบาลที่มีเสียงข้างมากในสภาใช้อำนาจควบคุมอย่างเด็ดขาด เป็นผลให้ผู้แทนราษฎรตกอยู่ภายใต้อำนาจของนายกรัฐมนตรี แนวโน้มเช่นนี้จะส่งผลให้รัฐสภาไม่สามารถทำหน้าที่ตรวจสอบควบคุมการบริหารงานของฝ่ายบริหารได้ (สุจิต บุญบงการ, 2549)

นอกจากนี้ จรรยา สุภาพ และคณะ (2523) ยังได้

ขยายความถึงลักษณะที่สำคัญของรัฐบาลไว้อย่างน่าสนใจ คือ การร่วมมือกันระหว่างฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติ อันจะช่วยทำให้รัฐบาลสามารถบริหารประเทศได้อย่างราบรื่น โดยเฉพาะถ้ามีพรรคการเมืองน้อยพรรค และแต่ละพรรคมีระเบียบวินัยที่เข้มแข็ง ซึ่งสามารถดูได้จากรัฐบาลของอังกฤษ กล่าวคือ รัฐบาลกับรัฐสภาไม่ค่อยขัดแย้งกันเพราะรัฐบาลมาจากพรรคที่มีเสียงข้างมากในสภา ซึ่งผิดกับระบอบประธานาธิบดีที่ฝ่ายบริหารกับฝ่ายนิติบัญญัติไม่จำเป็นต้องมาจากพรรคเดียวกัน จึงทำให้มีการขัดแย้งกันอยู่อย่างเสมอ แม้ว่าฝ่ายบริหารจะต้องได้รับความไว้วางใจจากสภา แต่ก็สามารถเสนอให้ผู้บัญชาสภาได้ เท่ากับว่าเป็นการป้องกันมิให้รัฐบาลปฏิบัติตนตามอำเภอใจ และเป็นการให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินขั้นสุดท้ายในกรณีที่มีการขัดแย้งและตกลงกันไม่ได้ ระหว่างรัฐสภากับฝ่ายบริหาร นอกจากนี้การดำเนินงานของฝ่ายบริหารที่เป็นไปในรูปของคณะบุคคลที่ต้องรับผิดชอบร่วมกัน ยังเป็นการป้องกันมิให้มีการปกครองแบบอำนาจรวมอยู่ที่บุคคลคนเดียว อย่างไรก็ตามการปกครองในระบบรัฐสภาไม่สามารถใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพกับประเทศที่รัฐสภาอ่อนแอ มีการขัดแย้งของคนในชาติอย่างลึกซึ้ง และมีพรรคการเมืองมาก และไม่มีพรรคใดมีเสียงข้างมากในสภาอย่างเด็ดขาด อีกทั้งถ้าพรรคการเมืองไม่มีวินัยที่เข้มแข็ง สมาชิกพรรคการเมืองไม่มีความรับผิดชอบ ไม่ปฏิบัติตามนโยบายของพรรคอย่างเคร่งครัด และไม่รู้จักประนีประนอมกันไม่ว่าจะเป็นพรรครัฐบาลพรรคฝ่ายค้าน ระบบรัฐสภาจึงจะไม่มีคามมั่นคง

ความยั่งยืนของรัฐบาลผสม

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (2544) ได้ทำการศึกษาองค์ประกอบของความยั่งยืนของรัฐบาลผสม โดยได้ข้อสรุปขององค์ประกอบหลายกรณีดังต่อไปนี้

1. ในกรณีที่พรรคการเมืองมีหลายพรรค และเป็นพรรคการเมืองที่มีเสถียรภาพ ไม่ว่าพรรคการเมืองต่าง ๆ เหล่านี้จะมีอุดมการณ์ที่แตกต่างกันออกไป หรือมีความแตกต่างกันไม่มากนัก คณะรัฐมนตรีจะเป็น

แบบผสมน้อยพรรค และจะอยู่ในตำแหน่งได้นาน เพราะไม่ต้องแบ่งตำแหน่งและแบ่งผลประโยชน์กันมาก

2. ประเทศที่มีพรรคการเมืองหลายพรรคเป็นพรรคที่มีเสถียรภาพ และพรรคการเมืองเหล่านี้มีการรวมกลุ่มกันอยู่อย่างสุดซึ้ง รัฐบาลที่ตั้งขึ้นจะมีได้เพียงแค่รัฐบาลผสมที่มีเสียงข้างน้อยในสภาเท่านั้น เพราะพรรคการเมืองต่าง ๆ จะเข้ากันไม่ได้ รวมกันไม่ติด ในกรณีนี้หากจัดตั้งรัฐบาลได้สำเร็จก็จะมีคามมั่นคงแต่อย่างใด การเปลี่ยนรัฐบาลจะเกิดขึ้นได้ง่ายเมื่อแพ้เสียงในสภา และไม่มีพรรคการเมืองใดสามารถจัดตั้งรัฐบาลผสมได้ใหม่ จึงต้องทำการยุบสภาลงในที่สุด

3. ในกรณีที่พรรคการเมืองมีหลายพรรค แต่พรรคการเมืองไม่มีเสถียรภาพ มีความแตกต่างกันมาก แม้แนวนโยบายของพรรคจะไม่ต่างกันมาก รัฐบาลผสมจะเกิดขึ้นได้ในรูปของการรวมตัวกันหลายพรรคการเมือง เพื่อให้ได้คะแนนเสียงมากที่สุดอย่างเดียว แต่รัฐบาลประเภทนี้จะมีอายุสั้น เพราะหลายพรรคที่ดีมาร่วมรัฐบาลจะไม่ได้รับประโยชน์มากเพียงพอ และอาจกลัวที่จะเสียคะแนนของตนเองไปในการเลือกตั้งครั้งหน้า โดยจะค่อย ๆ ถอยตัวออกจากกลุ่ม

4. ในกรณีที่พรรคการเมืองมีหลายพรรค แต่ละพรรคการเมืองไม่มีเสถียรภาพ มีความแตกต่างกันมากในพรรคการเมืองต่าง ๆ ยังมีนโยบายสุดโต่ง รัฐบาลผสมที่เกิดขึ้นนั้นจะอยู่ในรูปของรัฐบาลเสียงข้างน้อย และจะไม่มีคามยั่งยืนแต่อย่างใด เพราะพรรคการเมืองต่าง ๆ ไม่ยอมรวมกัน

รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ (2544) ได้กล่าวถึงแนวทางการจัดตั้งรัฐบาลผสมในประเทศไทยไว้อย่างน่าสนใจดังนี้

1. จงอย่าตั้งเงื่อนไขเกี่ยวกับอุดมการณ์และความซื่อสัตย์สุจริต เพราะนอกจากจะจำกัดจำนวนพรรคการเมืองในการเข้าร่วมรัฐบาลแล้ว ที่แย่ที่สุดอาจไม่มีพรรคการเมืองใดเข้าช่วยในเงื่อนไขนี้

2. การผสมรัฐบาลจะพิจารณาเฉพาะให้จำนวน

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเกินครึ่งหนึ่งไม่ได้ เพราะต้องคำนึงถึงทางหนีทีไล่เมื่อพรรคร่วมรัฐบาลบางพรรคอาจถอนตัว แม้สมาชิกภายในพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลผสมก็ไม่สามารถวางใจได้ ทั้งนี้ต้องมีการประเมินกำลังของมุ้งต่าง ๆ ภายในพรรคโดยเฉพาะมุ้งที่เป็นปรปักษ์กับตัวแทนพรรคที่จะเป็นนายกรัฐมนตรี ทั้งนี้ต้องพิจารณาด้วยว่า หากมุ้งบางมุ้งก่อการกบฏขึ้นภายในพรรค พรรคยังจะมีเสียงข้างมากในสภาหรือไม่ และต้องมีการประเมินกำลังทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม

3. เมื่อการเลือกพรรคที่จะมาร่วมรัฐบาลผสมสิ้นสุดแล้ว การจัดสรรรัฐมนตรีกระทรวง ควรมียึดกฎการกระจายที่แม่นยำ อย่ายึดเพียงกลุ่มเดียว ต้องมีการจัดสรรปันส่วนอย่างเหมาะสม หากไม่มีการกระจายตำแหน่งต่าง ๆ ระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล กาวที่จะผนึกรัฐบาลผสมจะเสื่อมคุณภาพอันรวดเร็ว ดังนั้นจะต้องแบ่งปันการบริหารกระทรวงที่มีผลประโยชน์อย่างทั่วถึง หากประเมินว่าอายุรัฐบาลสามารถอยู่ได้ยืนยาว ก็คงปล่อยกระทรวงที่มีผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่พรรคร่วมรัฐบาล หลังจากที่มีการกระจายอำนาจหน้าที่ในการบริหารแต่ละกระทรวงแล้ว การกระจายหน้าที่รับผิดชอบหลักสำคัญอีกประการหนึ่งคือ พรรคแกนนำอย่าเร่งรีบงานที่ไม่มีทางทำสำเร็จได้ เพราะที่ผ่านมา นักการเมืองเสียคนเพราะเรื่องการรับงานมามากแล้ว จงยกงานประเภทนี้ให้กับพรรคร่วมรัฐบาล

4. การจัดสรรตำแหน่งรัฐมนตรีภายในพรรคแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลเอง จงยึดหลักการให้ตำแหน่งในกระทรวงสำคัญกับหัวหน้ามุ้ง เพราะเป็นโอกาสอันดีที่จะกระชับสายสัมพันธ์ และให้ตำแหน่งกับหัวหน้ามุ้งที่เป็นปรปักษ์ ไม่เช่นนั้นความขัดแย้งภายในพรรคจะกลายเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบั่นทอนเสถียรภาพของรัฐบาล

5. หัวหน้ารัฐบาลมีความสำคัญต่อความมีเสถียรภาพของรัฐบาล ทั้งนี้ เพราะหลายรัฐบาลมาแล้วที่มีการประกาศรายชื่อรัฐมนตรีออกมาแล้ว ประชาชน

ถึงกับร้องยี้ ดังนั้น หน้าตาของรัฐบาลควรที่จะมีผู้มีความรู้ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับรัฐบาลมาเข้าร่วมเป็นรัฐมนตรีด้วย ทั้งนี้ต้องมีการทำความเข้าใจกันระหว่างพรรคร่วมรัฐบาล และสมาชิกพรรค

6. การดึงกลุ่มทุนมาเป็นพันธมิตร โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มทุนการเงิน ด้วยการแต่งตั้งให้มีส่วนในการรับผิดชอบนโยบายทางเศรษฐกิจ เพราะรัฐบาลที่ปราศจากกลุ่มทุนสนับสนุนมักเป็นรัฐบาลที่มีอายุสั้น เพราะกลุ่มทุนสามารถทำให้สถานการณ์ทางเศรษฐกิจขึ้นหรือลงได้ เช่น ดัชนีตลาดหลักทรัพย์ ที่เป็นดัชนีชี้วัดสถานะทางเศรษฐกิจในประเทศของประชาชน ต้องการยอมรับการทำงานของรัฐบาล

7. การสานสัมพันธ์กับฝ่ายทหาร เพราะสามารถมีผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาลในภายหลัง การเลือกผู้ที่มาดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมถือเป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะจะเป็นการแสดงท่าทีของรัฐบาลที่มีต่อฝ่ายทหาร ดังนั้นผู้ที่ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงกลาโหมต้องเป็นที่ยอมรับของทหารส่วนใหญ่

8. การระดมตำแหน่งข้าราชการการเมืองทั้งหมดต้องใช้ให้เกิดประโยชน์ เพราะตำแหน่งรัฐมนตรีมีไม่เพียงพอ บรรดาตำแหน่งอื่น ๆ ทางการเมืองต้องนำมาวางแผนอย่างเป็นองค์รวม อย่าประกาศรายชื่อรัฐมนตรีทั้งที่ยังไม่จัดสรรตำแหน่งทางการเมืองที่เหลือ เพราะอาจมีการตีรวนในรัฐบาล และภายในพรรค

9. แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของพรรคร่วมรัฐบาลให้ชัดเจนว่าพรรคใดรับผิดชอบเรื่องไหน ต้องยกหน้าที่ความรับผิดชอบทั้งหมดให้แก่พรรคนั้น ๆ การให้พรรคร่วมรัฐบาลแต่ละพรรครับผิดชอบงานทั้งกระทรวงจะสามารถแบ่งเบาหน้าที่ความรับผิดชอบระหว่างพรรคร่วมรัฐบาลได้อย่างชัดเจน เพราะหากมีความขัดแย้งกันระหว่างรัฐมนตรีกับรัฐมนตรีช่วยก็จะเป็นปัญหภายในพรรคเดียวกัน และหากการบริหารงานกระทรวงล้มเหลว พรรคที่มีหน้าที่รับผิดชอบก็ต้องสูญเสียคะแนนนิยมทางการเมืองไป

ความมั่นคงทางการเมืองและความมีเสถียรภาพทางการเมือง

การเมืองของประเทศใดก็ตามจะมีเสถียรภาพและความมั่นคงหรือไม่ ต้องดูที่ระบอบการเมืองและพรรคการเมืองที่เป็นกลไกทางการเมืองว่ามีเสถียรภาพมั่นคงหรือไม่ ซึ่งประเทศที่ปกครองในระบอบประชาธิปไตยทั่วโลก เมื่อต้องการให้ประเทศมีเสถียรภาพทางการเมืองหรือมีความมั่นคงทางด้านการเมือง ต้องอาศัยหลักการพื้นฐานของประชาธิปไตยตามหลักสากลที่ประเทศต่าง ๆ ได้ใช้ปกครองประเทศทั่วโลก ประเทศไทยก่อนที่จะมีการทำรัฐประหารก็ปกครองในระบอบประชาธิปไตย แต่ความเป็นประชาธิปไตยยังไม่ได้หยั่งรากลึกในสังคมไทยอย่างแท้จริง จึงทำให้ประเทศมีปัญหาสืบเนื่องกันมาจนกลายเป็นความขัดแย้งทางการเมือง (จารุบุตร เรืองสุวรรณ, 2526)

ความมั่นคงทางการเมือง จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อประเทศมีระบบการเมืองที่มีเสถียรภาพ รัฐบาลมีเสถียรภาพทางการเมืองสามารถบริหารประเทศได้จนครบตามวาระ มีหัวหน้าคณะรัฐบาลที่มีคุณภาพ มีจริยธรรม มีความเสียสละ และมุ่งมั่นเพื่อการทำงานที่คำนึงถึงผลประโยชน์ของประเทศชาติอย่างแท้จริง การบริหารงานโปร่งใส มีหลักธรรมาภิบาล ประชาชนไว้วางใจ ตลอดจนกำหนดนโยบายที่มีประสิทธิภาพต่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติให้มีความเจริญก้าวหน้า สังคมมีความเข้มแข็ง มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ทำให้ประชาชนในชาติมีความอยู่ดีกินดีมีสิ่งบริการและอำนวยความสะดวกอย่างครบครัน มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน มีความสามารถในการรักษากฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ภายในประเทศให้ประชาชนในชาติได้อยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินด้านการต่างประเทศจะต้องมีรัฐบาลที่มีความสามารถทางการทูตนำพาให้ประเทศสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ในด้านเศรษฐกิจและการค้า

เพื่อนำผลประโยชน์และเงินตราเข้าประเทศ และนำพาประเทศ (จารุบุตร เรืองสุวรรณ, 2526) นอกจากนี้ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2553) ยังได้กล่าวถึง เสถียรภาพทางการเมืองว่า เป็นสิ่งที่คนในสังคมอยากให้เกิดโดยเสถียรภาพทางการเมืองมีหลักใหญ่ของความมีเสถียรภาพอยู่ 2 ส่วน ได้แก่เสถียรภาพของระบบการเมือง และเสถียรภาพของรัฐบาล ซึ่งทั้งสองส่วนมีความเกี่ยวพันกัน กล่าวคือเสถียรภาพทั้งสองนั้นก็ต้องขึ้นอยู่กับระบอบการปกครองว่าเป็นแบบระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอังกฤษหรือระบอบการปกครองแบบระบอบประธานาธิบดีของสหรัฐอเมริกา ทั้งนี้ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยของบ้านเรามีความใกล้เคียงกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภาอังกฤษ ซึ่งจะไม่หลักประกันว่ารัฐบาลจะอยู่ครบวาระ เพราะรัฐบาลอาจถูกอภิปรายไม่ไว้วางใจ อาจมีการลาออก อาจมีการปรับ ครม. อาจมีการผลัดเปลี่ยนกันเป็นรัฐบาล ขณะเดียวกันนายกรัฐมนตรีก็มีอำนาจให้ยุบสภาและทำการเลือกตั้งใหม่ได้ ดังนั้นอาจจะมีการเปลี่ยนรัฐบาล หรือยุบสภาลงได้ แล้วแต่กรณี แต่ตราบไต่ที่ทุกอย่างสามารถดำเนินไปได้ตามครรลอง มีการตั้งรัฐบาลใหม่ มีการเลือกตั้ง หลังการยุบสภา ก็ต้องถือว่าระบบยังอยู่ในโครงสร้าง และกระบวนการที่ยังเรียกว่าการมีเสถียรภาพทางการเมืองของระบบการเมือง ส่วนเสถียรภาพของรัฐบาลก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งว่าพรรคการเมืองฝ่ายรัฐบาลมีบทบาทที่สามารถทำให้รัฐบาลมีเสถียรภาพได้หรือไม่ (ลิขิต ธีรเวคิน, 2553)

สรุป

บทบาทของพรรคการเมืองขนาดกลางในการบริหารจัดการพรรคให้เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎหมายรัฐธรรมนูญ และพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญที่กำหนด โดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการพรรคการเมืองคือ พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยพรรคการเมือง และพระราช

บัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและการได้มาซึ่งสมาชิกวุฒิสภา ถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญของพรรคการเมืองขนาดกลางที่มีการบริหารจัดการพรรคให้เป็นไปตามกฎหมายที่กำหนดเพื่อป้องกันมิให้ทำผิดกฎหมายข้อบังคับต่าง ๆ ในการบริหารจัดการพรรค ซึ่งอาจจะทำให้พรรคถูกยุบ ซึ่งทำให้กระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล และส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองและความมั่นคงทางการเมืองได้ ดังเช่นกรณี พรรคชาติไทย ชื่อเดิมของพรรคชาติไทยพัฒนา ที่โดนยุบพรรค จากคำสั่งศาลรัฐธรรมนูญ ถึงแม้จะมีการยุบพรรคการเมืองขนาดใหญ่ หรือพรรคพลังประชาชน ที่เป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาลด้วยแต่การยุบพรรคขนาดกลางอย่างพรรคชาติไทยด้วย ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเสถียรภาพทางการเมืองของรัฐบาลที่จะต้องมีการจัดตั้งรัฐบาลขึ้นมาใหม่ และทำให้มีการเปลี่ยนหัวหน้าทางการเมืองเกิดขึ้นในช่วงดังกล่าว ส่งผลให้กระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ที่จะต้องจัดตั้งรัฐบาลใหม่ แต่การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองที่มีการเปลี่ยนรัฐบาลก็ยังคงถือว่าเปลี่ยนแปลงในระบบการเมืองตามโครงสร้างและกระบวนการที่กำหนด เป็นที่ยอมรับ และเป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ ซึ่งก็ถือว่าการเมืองก็ยังคงมีเสถียรภาพ ทั้งในระบบการเมืองและรัฐบาล และมีความมั่นคงทางการเมือง

บทบาทในการจัดตั้งรัฐบาลให้การเมืองไทยสามารถดำเนินการไปได้ของพรรคการเมืองในแต่ละช่วงการจัดตั้งรัฐบาล ถือว่าเป็นบทบาทที่สำคัญอีกบทบาทหนึ่งของพรรคการเมืองขนาดกลางในการเสริมสร้างความมั่นคงให้กับการเมืองไทย ที่สามารถทำให้การเมืองมีเสถียรภาพทั้งในระบบการเมือง และมีความมีเสถียรภาพของรัฐบาล ที่เกิดจากพรรคการเมืองขนาดกลางเข้าร่วมในการจัดตั้งรัฐบาลของพรรคการเมืองขนาดใหญ่ซึ่งเป็นแกนนำในการจัดตั้งรัฐบาล แม้มีบางช่วงจะมีลักษณะรัฐบาลที่มีเสียงข้างมากพรรคเดียวจากการเลือกตั้ง แต่ก็ยังเป็นเพียงระยะสั้น และเกิดขึ้นเพียงครั้งเดียวในเลือกตั้งสมัยรัฐบาล

นายทักษิณ ชินวัตร พรรคไทยรักไทย ปี พ.ศ. 2548 และกอบรับแนวโน้มของการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ในปี พ.ศ. 2559 ที่ได้ผ่านประชามติจากประชาชน มีการร่างให้พรรคขนาดกลางมีความได้เปรียบจากการใช้ระบบจัดสรรปันส่วนผสม ที่ให้ความสำคัญในทุก ๆ คะแนนเสียงจากการเลือกตั้งนำมาคิดหาอัตราส่วน ส.ส. ซึ่งส่งผลอาจจะทำให้พรรคขนาดกลางมีจำนวน ส.ส. เพิ่มขึ้นได้ จึงเป็นการให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองขนาดกลางที่มีความสำคัญในบทบาทเสริมสร้างความมั่นคงทางการเมืองไทย ในการทำให้มีเสถียรภาพในระบบการเมืองและรัฐบาล หลีกเลียงจากเผด็จการรัฐสภาจากระบบพรรคการเมืองเสียงข้างมากพรรคเดียว ที่อาจจะทำให้การเมืองมีความแน่น ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ และอาจจะกระทบต่อเสถียรภาพทางการเมืองได้

การเมืองไทยในช่วงเกิดวิกฤติทางการเมือง เช่น การชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย และการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) และกลุ่มคณะกรรมการประชาชนเพื่อการเปลี่ยนแปลงประเทศไทยให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข (กปปส) ส่งผลให้การเมืองไทยเกิดความไม่มั่นคง ที่ส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพในระบบการเมืองและเสถียรภาพของรัฐบาล รัฐบาลในแต่ละชุดต้องยื่นหยุดบริหารประเทศ เพื่อให้การเมืองผ่านพ้นวิกฤติการณ์ดังกล่าวไปได้ ซึ่งพรรคการเมืองขนาดกลางเป็นพรรคการเมืองที่มีบทบาทในการสนับสนุนให้รัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวมีความมั่นคงในช่วงวิกฤติหรือรักษาเสถียรภาพรัฐสภา เพื่อให้การเมืองมีเสถียรภาพ และมีความมั่นคงทางการเมือง ที่จะต้องรักษาเสถียรภาพของระบบการเมืองให้ยังคงไว้ในโครงสร้างและกระบวนการในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ภายใต้รัฐธรรมนูญอันเป็นกฎหมายสูงสุด

พรรคการเมืองขนาดกลาง สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ โดยการเปลี่ยนผ่าน

รัฐบาล ในกรณีที่พรรคแกนนำรัฐบาลเกิดปัญหา มีเหตุต้องยุบพรรค หรือพรรคไม่สามารถที่จะดำรงอยู่ได้ พรรคการเมืองขนาดกลางก็สามารถเปลี่ยนผ่านชั่วคราวการเมือง เพื่อให้การเมืองสามารถดำรงอยู่ได้ ซึ่งเราไม่สามารถปฏิเสธได้เลยว่าบทบาทในการจัดตั้งรัฐบาลในขณะที่พรรคแกนนำรัฐบาลไม่สามารถดำรงอยู่ได้ พรรคการเมืองขนาดกลางจะเข้ามามีบทบาท

อย่างชัดเจน พรรคการเมืองขนาดกลางก็สามารถเปลี่ยนผ่านชั่วคราวการเมือง เพื่อรักษาการเมืองที่มีเสถียรภาพทางการเมืองทั้งเสถียรภาพในระบบการเมือง และเสถียรภาพรัฐสภาเพื่อให้การเมืองไทยมีความมั่นคงสามารถดำรงอยู่ได้ตามครรลองในระบบประชาธิปไตย ภายใต้โครงสร้างและกระบวนการที่กำหนดตามรัฐธรรมนูญ ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุด

บรรณานุกรม

- จตุรย์ สุภาพ และคณะ. (2523). **การเมืองการปกครองยุโรป อังกฤษ ฝรั่งเศส เบนลักซ์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- จารุบุตร เรืองสุวรรณ. (2526). “บทบาทของรัฐบาลต่อความมั่นคงทางการเมือง,” **รัฐสภาสาร**, 31(6): 16-27.
- จักร์ พันธุ์ชูเพชร. (2549). **การเมืองการปกครองไทย จากยุคสุโขทัยสู่สมัยทักษิณ**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). ปทุมธานี: บ. มายด์ พับลิชชิง.
- นรนิติ เศรษฐบุตร. (2549). **การเมืองการปกครองไทยในรอบ 60 ปี แห่งการครองสิริราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- ปรีชา หงส์ไกรเลิศ. (2550). **บุคลิกภาพและภาวะผู้นำ**. เอกสารประกอบคำบรรยายหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสยาม.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2541). **บทบาทของพรรคการเมืองไทยในการจัดตั้งรัฐบาลผสม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, กองการพิมพ์.
- พรรคศักดิ์ ผ่องแผ้ว. (2544). **ศาสตร์แห่งการวิจัยทางการเมืองและสังคม** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สมาคมรัฐศาสตร์แห่งประเทศไทยและสำนักพิมพ์วิถีไทย.
- รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์. (2544). **คู่มือการเมืองไทย**. กรุงเทพมหานคร: เอช.เอ็น. โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2553). **การเมืองการปกครองไทย**. (พิมพ์ครั้งที่ 8) กรุงเทพมหานคร: เอช.เอ็น. กริ๊ป จำกัด.
- วิสุทธิ โพธิแท่น. (2544). **การดำเนินกิจกรรมของพรรคการเมืองไทย**. นนทบุรี: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมโภชน์ สุนทรมณี. (2534). **กองทัพกับการพัฒนาประชาธิปไตยเพื่อความมั่นคงของชาติ**. กรุงเทพฯ: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- สุจิต บุญบงการ. (2549). **บทบาทกองทัพในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้หลังการสิ้นสุดสงครามเย็น**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.